

מבנה התסריט

מבנה התסריט הינו הדבר החשוב ביותר בסרט. אם מבנה התסריט – הסיפור בנוי היטב, תמיד אפשר יהיה לשנות סצנות, לקצר דיאלוג, להכניס ולהוציא דמויות (דברים המהווים חלק בלתי נפרד מכתובת התסריט) ועדיין לשמור על הסרט. התסריט בנוי משלושה חלקים: **התחלה, אמצע וסוף**.

עוד ביוון העתיקה קבע אחד הפילוסופים הידועים אריסטו כי סיפור הוא יחידה שיש לה התחלה, אמצע וסוף.

"**ההתחלה**" היא מה שאינו בא בהכרח אחרי משהוא אחר, אבל מה שאחריו טבעי שיתקיים. **הסוף** הוא להיפך – מה שמטבעו קיים אחרי משהוא אחר בהכרח אבל אחריו אין שום דבר. **האמצע** הוא מה שבא אחרי דבר אחר וגם אחריו בא דבר אחר.

כל סיפור אומר אריסטו מתחיל בהתחלה שלו. לפני התחלת הסיפור אין סיפור. הדבר נכון גם לגבי הסוף. כל סיפור מסתיים בסוף שלו, ואין סיפור אחרי הסוף.

האמצע, כמובן, הוא החלק המחבר את תחילת הסיפור עם סופו. כיום למעלה מאלפיים ושלוש מאות שנה לאחר אריסטו ולמעלה ממאה שנות קולנוע אפשר להרחיב מעט את החלוקה הבסיסית לשלוש של אריסטו ולהוסיף עליה עוד שני חלקים קצרים – פתיחה שלפני ההתחלה, וסיום שאחרי הסוף.

פתיחה ----- התחלה ----- אמצע ----- סוף ----- סיום

המאורע המחולל

מהי אותה נקודת התחלה שלפניה אין סיפור, וממנה והלאה יש סיפור? מהי אותה נקודה שמתחילה את הסיפור?
נקודת ההתחלה של הסיפור היא בד"כ ארוע או מאורע הנכפה על הדמות המרכזית וגורם לה לשינוי המכריח אותה לצאת לפעולה או למאבק.

הסיפור מתחיל בנקודה זו. זהו "**המאורע המחולל**" שכן המאורע הזה הוא הארוע המחולל את סיפור הסרט.

נשאלת השאלה מדוע אם הסיפור מתחיל באותו "ארוע מחולל" ואם לפניו אין סיפור, מדוע לא להתחיל את הסיפור ישר בתחילת הסרט?

התשובה לכך היא כדי שהצופה יבין מי היא הדמות שעוברת את אותו "ארוע מחולל", באיזה עולם היא חיה. לשם כך צריך פתיחה שמתארת בד"כ בקיצור רב את מצב העניינים שבתוכו מתרחש הארוע המחולל שמשנה את סדרי העולם של הדמות

המרכזית. הפתיחה היא החלק הקצר שבין התחלת הסרט והארוע המחולל שמהווה את התחלת הסיפור.

נקודת המפנה

החלוקה לשלוש מערכות – התחלה אמצע וסוף איננה שרירותית. לא לוקחים סרט, מודדים אותו ומחלקים לשלוש. יש הבדל מהותי וברור בין החלקים. בסוף כל חלק

מתרחש דבר מה בעלילה המשנה את הסיפור מקצה אל קצה, ומוליך אותו לכיוון אחר. או אז לכאורה מתחיל סיפור חדש.

שינוי זה נקרא **נקודת המפנה**. זוהי נקודת מעבר מחלק אחד של הסיפור לחלק שני שלו, ממערכה אחת לשנייה.

לפיכך במבנה קלאסי יש שתי נקודות מפנה המחברות בין שלוש המערכות. נקודות המפנה צריכות לנבוע מהעלילה ולא להיות שרירותיות.

ההבדל בין הארוע המחולל ובין נקודות המפנה הוא שהארוע המחולל יכול להיות מקרי, לא צפוי וללא קשר ישיר לעלילה.

היוונים קראו לו "דאוס אקס מאכינה" שפירושו של דבר "האל מן המכונה". מקור השם הוא מהמחזות היוונים העתיקים שבהם הכותבים היו פותרים בעיות עלילתיות בהופעה פתאומית של אחד האלים היוצא מהמכונה והורג את אחד הגיבורים וע"י כך משנה את כיוון המחזה.

סרט קולנוע מכיל רק "דאוס אקס מאכינה" אחד. זהו המארוע המחולל. מעצם הגדרתו הוא קורה פתאום. הוא יוצא דופן והוא משנה את חייה של הדמות המרכזית. נקודות המפנה חייבות לנבוע ממהלך הסיפור או אופיין של הדמויות.

התסריט יותר מעניין כאשר ה"דאוס אקס מאכינה" מכניס את הגיבור לצרות מאשר מוציא אותו מהן.

מה יש בהתחלה, מה קורה באמצע ומהו הסוף?

ההתחלה אמורה לספר לצופים איך חייה של הדמות הראשית משתנים כתוצאה מ"המארוע המחולל" שקרה לה, איך המארוע הזה מאלץ אותה להגיב ולצאת לפעולה, ואת צעדיה הראשונים במאבק נגד האויב או הסכנה המאיימים עליה, עד לנקודת המפנה הראשונה.

האמצע מתרכז במאבקה של הדמות הראשית בתהליך, בקשיים, בנסיונות, בשינויים, בכשלונות, בתהפוכות, בהצלחות – עד לנקודת המפנה הבאה.

הסוף מביא את הדמות הראשית למיצוי, ניצחון, הפסד ומסיים את התהליך בהתפתחות הדמות כתוצאה מהמאבק, שינויים וכו'. הסוף מביא את הסרט אל סופו, אל השיא, אל העימות האחרון, אל הניצחון, הפסד, פיתרון ואל הסיום.

בד"כ נהוג לחשוב שהשיא של הסרט הוא העימות האחרון שבין הדמות הראשית ובין אויבו הראשי, שבו הטוב מביס את הרע או מובס על ידו, ומנצח או מפסיד במערכה כולה.

אבל אולי שיא חשוב יותר הוא הרגע לקראת סוף הסרט שבו הגיבור נקרא להכריע בין שתי אפשרויות או שתי דרכים שהוא נקרע ביניהן, בין שני רגשות עזים וסותרים שהוא נתון בהם, בין שתי האופציות שהשאלה המרכזית שבסרט מעמידה אותו בפניהן. לעיתים קרובות בחירתו של הגיבור ברגע זה מלמדת אותנו על השינוי שחל בו שכן ברור עתה כי אילו היה עומד מול אותה דילמה בתחילת הסרט, היה בוחר אחרת מאשר בחירתו המקורית.

מיד לאחר רגע זה שבו הגיבור הכריע בין שתי האפשרויות, שמהווה מעין שיא בסרט, הגיבור מתייצב מול אויבו ומנצח או מובס על ידו.

הניצחון (ובד"כ בסרטים בכלל והאמריקאים בפרט זהו ניצחון) מביא גם לפיתרון. הסיום הוא החלק הקצר שבין סוף הסיפור ופיתרון לבין סוף הסרט. אם הגיבורים התחתנו, עכשיו נראה אותם על חוף הים בכיסאות נוח משתזפים...

תיאור סכמתי למבנה קלאסי:

מחושב לפי סרט שאורכו 100 דקות:

המאורע המחולל יתרחש בסביבות הדקה ה- 12
נקודת המפנה הראשונה תגיע בערך בדקה ה- 30 (סוף ההתחלה)
נקודת המפנה השנייה תחול באזור הדקה ה- 75 (סוף האמצע)
השיא יגיע לקראת הדקה ה- 90 ומיד אחריו
העימות האחרון והפתרון בסביבות דקה - 95
סיום הסרט.

חוק "ההתחלה אמצע וסוף" החל על מבנה הסרט כולו, חל גם על יחידות קטנות בתסריט כגון סצנות או משפטים שגם בהם צריך לפי אותם חוקים והגיון – התחלה אמצע וסוף.